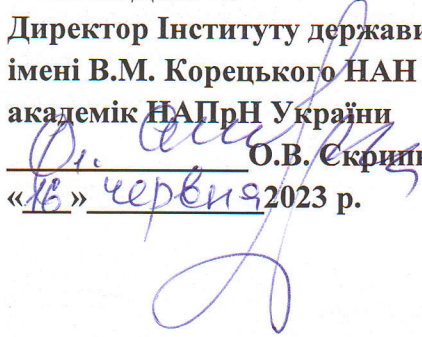

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
імені В. М. КОРЕЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
академік НАПрН України

О.В. Скрипнюк
«16» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права»

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
галузь знань: 29 Міжнародні відносини
спеціальність: 293-Міжнародне право

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради Інституту
«15» червня 2023 року
протокол № 6

Розробник:

Денисов В.Н., провідний науковий співробітник відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України

Затверджено на засіданні відділу міжнародного права та порівняльного правознавства «08» червня 2023 року, протокол №5.

Завідувач відділу Н.М. Оніщенко

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну:

Повна офіційна назва наукової установи	Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України
Повна назва навчальної дисципліни	Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права
Повна назва відповідального структурного підрозділу	Відділ міжнародного права та порівняльного правознавства
Викладач	Денисов В.Н., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, провідний науковий співробітник відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту
Рівень вищої освіти	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Форма навчання	денна/заочна
Передумови для вивчення Дисципліни	наявність освітнього ступеня магістр (ОКР-спеціаліст)
Рік та семестр вивчення навчальної дисципліни	Другий рік підготовки, 4 -ий семестр
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Місце навчальної дисципліни в освітньо-науковій програмі	Вибірковий компонент освітньо-наукової програми, цикл – професійна підготовка
Обсяг навчальної дисципліни	3 кредити ЄКТС/90 год., включаючи: аудиторних занять 30 год., з них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 14 год. Самостійна робота - 60 год.
Форма поточного та підсумкового контролю	Підсумковий контроль – залік
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення	Опорний конспект лекцій, електронні інформаційні системи законодавства та іншої правової інформації
Електронна адреса відділу/ номер Телефону	interlaw.kisl@gmail.com +380 67 709 26 98

2. Мета навчальної дисципліни:

забезпечення інтеграції та систематизації на новому освітньо-науковому рівні раніше здобутих аспірантами знань з актуальних проблем міжнародного гуманітарного права, виходячи з специфіки його правової природи, спрямованої на обмеження вибору засобів і методів ведення воєнних дій (Гаазьке право), пов'язуючи ці обмеження з обов'язком воюючих сторін щадити осіб, які не беруть участь у воєнних діях, а саме цивільне населення, або комбатантів, які з тих або інших причин припинили свою участь в них (Женевське право), що дає можливість поглибленого опанування ними цієї специфічної галузі міжнародного права для використання додатково здобутих компетентностей, знань, вмінь в подальшій самостійній науковій, аналітично-консультативній, нормотворчій, викладацькій та іншій діяльності, при підготовці дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з міжнародного права.

3. Попередні вимоги для опанування навчальної дисципліни:

- 1) належне знання принципів, понятійно-категоріального апарату, практики застосування норм міжнародного права, здобуте при вивченні курсу «Міжнародне право» під час здобуття освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні магістр чи спеціаліст;
- 2) знання базових положень міжнародного права та норм основних його галузей, розуміння їх системного взаємозв'язку та місця в міжнародній системі;
- 3) володіння основними методами самостійного наукового дослідження міжнародного права, спроможність аналізувати джерела міжнародного права, вміння збирати, обробляти та узагальнювати правовий матеріал, розуміння специфіки характеру норм міжнародного права.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Викладання цієї навчальної дисципліни для аспірантів спрямоване на розкриття формування знань основних принципів і норм міжнародного гуманітарного права, що пов'язано з визначенням його особливої природи як окремої галузі міжнародного права, характеристикою її імперативності сформульованих в ній обов'язків та заборон під час збройних конфліктів, з'ясування таких понять, як збройний конфлікт (міжнародний неміжнародний), сфера застосування (держави, міжнародні організації, національно-визвольні рухи, сторони, що беруть участь в неміжнародному збройному конфлікті, індивіди), норми ведення воєнних дій (Гаазьке право), норми поведінки засобами, які перебувають у владі супротивника (Женевське право), виконання норм та відповідальність за їх порушення. Особлива увага приділяється імплементації зобов'язань України, згідно з міжнародним гуманітарним правом, в її національне законодавство, включаючи забезпечення прав людини в окупованих територіях Криму та на Сході України. Відповідно визначено структуру змістовних модулів, тематику лекцій та семінарів.

5. Завдання (навчальні цілі) дисципліни:

- 1) формування у аспірантів на новому освітньо-науковому рівні системних знань щодо природи та змісту норм міжнародного гуманітарного права;
- 2) розуміння аспірантами специфіки норм міжнародного гуманітарного права;
- 3) формування у аспірантів розуміння специфіки гуманності норм міжнародного гуманітарного права та спрямованості його на захист індивіда під час збройних конфліктів.

6. Результати навчання за дисципліною:

Результати навчання за дисципліною визначаються на основі оцінки набутих аспірантами загальних та фахових компетентностей (ЗК та ФК), знань, вмінь, здатності до комунікації, автономності (самостійної діяльності), інноваційності, безперервного саморозвитку, самовдосконалення та відповідальності:

Код	Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни
1.1.	Знати: формування поняття «міжнародне гуманітарне право»	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	30 %
1.2	Знати: формування понять гуманітарні вимоги та воєнна необхідність	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	30 %
1.3	Знати: сферу застосування міжнародного гуманітарного права	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	
2.1	Вміти: досліджувати та робити обґрунтовані висновки щодо змісту норм	Лекція, семінар,	Відповіді на питання під	

	гуманітарного міжнародного права, які стосуються статусу комбатантів або військовополонених та некомбатантів або цивільного населення, шпигунів та найманців, та надавати вмотивовані рекомендації щодо належного застосування цих норм, виходячи з таких вимог, що будь-яка особа, яка перебуває у владі супротивника, має право на гуманне поводження та окупація не змінює статусу окупованої території.	самостійна робота	час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	
2.2	Вміти: розробляти обгрунтовані та вмотивовані пропозиції щодо розроблення нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	30 %
2.3	Вміти: вільно користуватися сучасними інформаційними технологіями	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	
3.1.	Комунікація: вільно володіти письмовою та усною державною мовою, коректно вживати відповідну міжнародно-правову та іншу правничу термінологію, компетентно висловлюватися з питань, що стосуються міжнародного та гуманітарного права	Лекція, семінар, самостійна робота	Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи	25 %

3.2.	<p>Комунікація: з додержанням вимог наукової етики, академічної доброчесності готувати наукові публікації, спілкуватися з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому з питань, що стосуються міжнародного гуманітарного права</p>	<p>Лекція, семінар, самостійна робота</p>	<p>Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи</p>	
3.3.	<p>Комунікація: володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для проведення наукових досліджень у сфері міжнародного права, іншої професійної діяльності, фахового спілкування із зарубіжними колегами та представниками міжнародних організацій</p>	<p>Лекція, семінар, самостійна робота</p>	<p>Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи</p>	
4.1.	<p>Автономність та відповідальність: самостійно та неупереджено формувати судження щодо норм міжнародного гуманітарного права</p>	<p>Лекція, семінар, самостійна робота</p>	<p>Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи</p>	15 %
4.2.	<p>Автономність та відповідальність: нести відповідальність за оцінки, висновки, зміст підготовлених проєктів рішень, нормативно-правових актів та інші надані пропозиції</p>	<p>Лекція, семінар, самостійна робота</p>	<p>Відповіді на питання під час лекцій та семінарів, модульне та підсумкове тестування, контрольні роботи</p>	

дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури												
ПРН-5. Критично оцінювати нові тенденції розвитку науки (фахової галузі), оцінювати їх потенціал, та генерувати нові ідеї	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН-6. Вміти застосовувати концептуально-методологічні знання про сутність природних і суспільних явищ для аналізу проблем в тій чи іншій галузі науки	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН-7. Вміти генерувати нові наукові ідеї, визначати основні проблеми міжнародного гуманітарного права, формулювати мету та завдання власного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН-8. Здатність презентувати українською мовою як усно, так і письмово,	+	+	+	+	+	+		+	+	+		+

результати власного наукового дослідження на основі знання мовних норм і мовної організації наукових текстів.													
ПРН-9. Здатність вільно вести іноземною мовою професійний діалог з науковою спільнотою в певній галузі наукової та /або професійної діяльності, здійснювати презентацію свого власного наукового дослідження на міжнародних наукових конференціях, семінарах	+	+	+	+	+	+					+	+	
ПРН-10. Уміння кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН-11. Вміти самостійно формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми,	+	+	+	+	+	+						+	+

рівня компетентності (навченості, вихованості, ціннісної позиції) студентів; методами й методиками моніторингу якості знань студентів для аналізу освітнього процесу, його корекції та зміни; вміти розробляти і викладати навчальні дисципліни у ЗВО, застосовувати сучасні освітні технології та методики												
ПРН-15. Здатність до постійного самовдосконалення та саморозвитку	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

8. Форми оцінювання

Система оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекцій, семінарів. Модульний контроль проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку знань аспіранта після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни змістового модуля. Підсумковий контроль здійснюється за навчальною дисципліною у формі заліку.

На початку вивчення навчальної дисципліни аспіранта повідомляють про наявність робочої навчальної програми, про кількість змістових модулів, зміст, форми проведення контролю та критерії оцінювання знань. Оцінці підлягають: рівень знань, умінь і навичок аспіранта продемонстрований у відповідях на питання, тестах, у виступах; активність при обговоренні питань під час лекцій та на семінарах; результати виконання контрольних завдань тощо (максимальний бал - 60).

Аспірант, щодо якого з поважних причин, підтверджених документально, не було можливості здійснювати поточний контроль, має право на проведення щодо нього контролю у двотижневий термін після повернення аспіранта до навчання. Аспіранту, який при цьому не набрав прохідного мінімуму балів, з дозволу викладача, надається можливість для повторної оцінки засвоєного ним пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання спеціальної контрольної роботи

чи тестового завдання підвищеної складності, за виконання яких аспірантом може бути набрано до 40 балів. У випадку проведення поточного контролю комісією складність тестових чи контрольних завдань може бути додатково підвищена і оцінюватися до 50 балів.

Аспірант не допускається до складання заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами поточного контролю є меншою 10 балів.

Підсумковий контроль у формі заліку з навчальної дисципліни (максимум 100 балів) визначається з урахуванням балів отриманих під час заліку (максимальний бал - 40) та балів, отриманих за результатами поточного контролю. У відомості обліку успішності з навчальної дисципліни проставляються зведені дані за 100-бальною шкалою, за національною шкалою («зараховано», «не зараховано») та за шкалою ЄКТС (А, В, С, D, E, FХ, F).

Таблиця відповідності шкали оцінювання

<i>Оцінка за 100-бальною шкалою Інституту</i>	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Пояснення
90 – 100	відмінно	А	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок). <i>Аспірант повністю оволодів програмою навчальної дисципліни, вільно оперує категоріальним апаратом; дає послідовні, чіткі та логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; демонструє обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; аргументовано використовує їх, уміє застосовувати матеріал для винесення власних суджень.</i>
82 – 89	добре	В	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками). <i>Аспірант достатньо повно оволодів програмою навчальної дисципліни, проте у відповідях допускає несуттєві неточності; з незначними помилками демонструє розуміння основоположних теорій і фактів та вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними; вільно оперує понятійним апаратом з несуттєвими неточностями.</i>
75 – 81		С	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок). <i>Аспірант в цілому оволодів програмою навчальної дисципліни, проте при викладенні деяких питань (усно чи письмово) не вистачає достатньої глибини аргументації при оцінці наукових фактів, процесів, явищ, подій; оперує понятійним апаратом, допускаючи окремі неточності.</i>
67 – 74	задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків). <i>Аспірант не в повному обсязі оволодів програмою навчальної дисципліни; матеріал викладає без глибокого осмислення, аналізу, порівняння та узагальнення. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал при усних</i>

			або письмових відповідях.
60 – 66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям). <i>Аспірант показує мінімально достатній рівень знань з дисципліни. У відповідях (усних чи письмових) допускає суттєві помилки та не може критично оцінити наукові факти, явища, події.</i>
35 – 59	незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання). <i>Аспірант не володіє програмою навчальної дисципліни; дає неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і незрозуміння поставленого завдання.</i>
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом). <i>Аспірант показує неприйнятний рівень володіння програмою навчальної дисципліни.</i>

Екзамен і залік вважається не зданими, якщо сумарна кількість балів з дисципліни **менша за 60 балів.**

9. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарів та самостійної роботи

№№	Назва теми	Кількість годин			
		Лекції	Семінари	Самостійна робота	Загальний обсяг годин
<u>Змістовий модуль 1.</u>					
Актуальні питання міжнародного гуманітарного права					
1.1	Поняття міжнародного гуманітарного права	4	2	8	14
1.2.	Сфера застосування міжнародного гуманітарного права	2	2	10	14
<u>Змістовий модуль 2.</u>					
2.1.	Норми ведення воєнних дій	2	2	8	12
2.2.	Норми поведінки з особами, які перебувають у владі супротивника	2	4	8	14
2.3.	Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права	2	2	10	14
<u>Змістовий модуль 3.</u>					
3.1.	Статус окупованої території в міжнародному гуманітарному праві	2	2	8	12
3.2.	Обов'язки окупаючої держави	2		8	10
Всього:		16	14	60	90

ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 1. Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права

Тема 1.1. Поняття міжнародного гуманітарного права

Лекція (4 год.)

1. Визначення поняття міжнародного гуманітарного права.
2. Історичний розвиток та правова основа.
3. Джерела міжнародного гуманітарного права.
4. Методи та прийоми міжнародного гуманітарного права як складової міжнародного права.
5. Гуманітарні вимоги та воєнна необхідність.

Семінарське заняття (2 год.)

1. Специфічні особливості міжнародного гуманітарного права.
2. Договірні та звичаєві джерела як норми *jus cogens*.

Завдання для самостійної роботи (8 год.).

1. Самостійність міжнародного гуманітарного права як галузі міжнародного права.
2. Особливості застосування (*jus in bello*).
3. Співвідношення регламентації ведення воєнних дій з вимогами гуманності та захисту жертв збройних конфліктів.
4. Міжнародне гуманітарне право і тероризм.

Тема 1.2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права.**Лекція (2 год.)**

1. Поняття збройного конфлікту.
2. Класифікація збройних конфліктів.
3. Відмінність між міжнародним конфліктом та неміжнародним збройним конфліктом.
4. Сфера застосування *ratione materiae* та *ratione personae*.

Семінарське заняття (2 год.)

1. Поведінка сторін, які беруть участь в період ведення воєнних дій (*jus in bello*).
2. Суб'єкти міжнародного права, до яких застосовується міжнародне гуманітарне право.
3. Наслідки завершення воєнних дій.
4. Застереження Мартенса.

Завдання для самостійної роботи (10 год.)

1. Умови обов'язковості застосування норм міжнародного гуманітарного права в період збройних конфліктів.
2. Статус держав.
3. Статус міжнародних організацій.
4. Статус міжнародно-визвольних рухів.
5. Статус сторін, що беруть участь в неміжнародному збройному конфлікті.
6. Статус індивідів.
7. Правові наслідки завершення воєнних дій.

Контрольні запитання до змістового модуля 1

1. Поняття міжнародного гуманітарного права.
2. Особлива природа.
3. Відповідність норм визначенню *jus cogens*.
4. Основні етапи розвитку.
5. Методи та прийоми міжнародного гуманітарного права як складової міжнародного права.
6. Джерела міжнародного гуманітарного права.
7. Особливості застосування (*jus in bello*).
8. Класифікація збройних конфліктів.
9. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права.
10. Поняття міжнародного збройного конфлікту.
11. Поняття неміжнародного збройного конфлікту.
12. Міжнародне гуманітарне право і тероризм.
13. Субєкти міжнародного гуманітарного права.
14. Статус держав.
15. Статус міжнародних організацій.
16. Статус міжнародно-визвольних рухів.
17. Статус сторін, що беруть участь в неміжнародному збройному конфлікті.
18. Статус індивідів.
19. Наслідки завершення воєнних дій.
20. Застереження Мартенса.

Модуль 2. Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права

Тема 2.1. Норми ведення воєнних дій (Гаазьке право)

Лекція (2 год.)

1. Обмеження ведення воєнних дій *ratione personae*.
2. Обмеження ведення воєнних дій *ratione materiae*.
3. Обмеження на використання і заборона певних видів зброї.
4. Обмеження і заборона певних засобів ведення війни.

Семінарське заняття (2 год.)

1. Загальна характеристика Гаазького права.
2. Заборони нападати на: цивільне населення та цивільні об'єкти, осіб, які вийшли зі строю, медичний персонал та санітарні підрозділи та на організації цивільної оборони та їх персонал.

Завдання для самостійної роботи (8 год.)

1. Заборона нападати на об'єкти культурної цінності.
2. Заборона нападати на об'єкти, які необхідні для виживання цивільного населення.
3. Заборона нападати на спорудита установки, які містять небезпечні сили.
4. Види зброї, заборона яких зумовлена характером її дії.
5. Заборона віддавати наказ нікого не залишати в живих.

Тема 2.2. Норми поведження з особами, які перебувають у владі супротивника (Женевське право)

Лекція (2 год.)

1. Захист статусу військовополоненого.
2. Захист цивільної особи.
3. Категорії осіб, які користуються особливим захистом (жінки, діти, діти-солдати, журналісти).

Семінарське заняття (4 год.)

1. Характеристика права на отримання допомоги пораненим, хворим, особам, які зазнали корабельної аварії, а також населення, яке страждає від голоду.
2. Норми, що регулюють становище осіб, які перебувають на окупованій території.
3. Статус окупованої території в міжнародному гуманітарному праві.
4. Ознаки кримінального злочину стосовно шпигунів та найманців.

Завдання для самостійної роботи (8 год.)

1. Гарантії поведження з цивільним населенням та особами, що вийшли зі строю.
2. Умови отримання статусу військовополоненого.
3. Медична допомога пораненим, хворим та зазнавшим корабельну аварію і догляд за ними.
4. Поводження з переміщеними особами.
5. Категорії осіб, які користуються особливим захистом.

Тема 2.3. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права

Лекція (2 год.)

1. Міжнародна відповідальність воюючих держав та її реалізація.
2. Кримінальна відповідальність за злочини згідно з міжнародним гуманітарним правом.
3. Дотримання міжнародного гуманітарного права як зобов'язання *erga omnes*.
4. Взаємодатковість міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини.

Семінарське заняття (2 год.)

1. Відповідальність за воєнні злочини.
2. Відповідальність за злочини проти людяності.
3. Відповідальність за злочин геноциду.

Завдання для самостійної роботи (10 год.)

1. Міжнародний Комітет Червоного Хреста як інструмент міжнародної гуманітарної діяльності.
2. Імплементация міжнародного права в законодавство України.
3. Відповідальність командира за надання наказу про скоєння воєнних злочинів.
4. Відповідальність командира за невжиття заходів для недопущення воєнних злочинів, їх припинення про їх скоєння.
5. Непокора злочинному наказу.

Контрольні запитання до змістового модуля 2

1. Загальна характеристика Гаазького права.
2. Заборона нападати на цивільних осіб.
3. Поняття цивільної особи.
4. Заборона нападати на осіб, які вийшли зі строю.
5. Заборона нападати на цивільні об'єкти.
6. Заборона нападати на санітарні та мобільні санітарні підрозділи та установи.
7. Заборона нападати на організації цивільної оборони.
8. Заборона нападати на культурні цінності та місця відправлення культу.
9. Заборона нападати на об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення.
10. Заборона завдавати серйозну шкоду оточуючому середовищу.
11. Заборона нападати на споруди та установки, що містять небезпечні сили.
12. Заборона піддавати наказу об'єкти, які користуються недоторканністю відповідно до міжнародного права.
13. Обмеження на використання та заборону деяких видів зброї.
14. Зброя невибіркової дії.
15. Заборона конкретних видів зброї.
16. Заборона задушливих, отруюючих та інших подібних газів, а також іншої хімічної зброї.
17. Заборона бактеріологічної зброї.
18. Питання заборони ядерної зброї, що суперечить міжнародному гуманітарному праву як такому.
19. Статус комбатанта або військовополоненого.
20. Населення не окупованої території, яке стихійно беруться за зброю.
21. Статус учасників рухів опору.
22. Підстави, згідно з якими шпигун та найманець не можуть розглядатися як комбатанти та військовополонені.
23. Обов'язок воюючих держав надавати допомогу жертвам.
24. Норми, що регулюють становище осіб, які перебувають на окупованій території.
25. Категорії осіб, які користуються особливим захистом.
26. Міжнародна відповідальність воюючих держав.
27. Принципи кримінальної відповідальності за злочини згідно з міжнародним гуманітарним правом.
28. Нюрнберзьке право.
29. Воєнні злочини.
30. Злочини проти людяності.
31. Злочин геноциду.
32. Статус Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
33. Імплементация Україною норм міжнародного гуманітарного права.

МОДУЛЬ 3. Актуальні питання дотримання режиму окупації

Тема 3.1. Статус окупованої території в міжнародному гуманітарному праві

Лекція (2 год.)

1. Поняття окупації в міжнародному гуманітарному праві.

2. Визначення ознак окупації.
3. Статус суверенітету держави в умовах окупації її території.
4. Правові наслідки припинення окупації.

Семінарське заняття (2 год.)

1. Окупація та воєнні трибунали.
2. Окупація та депортація цивільного населення.

Завдання для самостійної роботи (8 год.).

1. Окупація і закони окупованої держави.
2. Представництво окупованої держави у вигнанні.
3. Окупація та громадянство цивільного населення.
4. Звільнення та репатріація військовополонених та інтернованих цивільних осіб.

Тема 3.2. Обов'язки окупаючої держави

Лекція (2 год.)

1. Загальна характеристика обов'язків окупаючої держави.
2. Заборони для окупаючої держави щодо цивільного населення.
3. Забезпечення прав людини на гуманне поводження окупаючої держави.

Завдання для самостійної роботи (8 год.).

1. Дотримання прав людини на території окупованої держави.
2. Дотримання прав цивільного населення на території окупованої держави.
3. Статус майна на окупованій території.
4. Характер ревізиції майна на окупованій території.
5. Забезпечення умов для виживання цивільного населення окупованої території.

Контрольні запитання до змістового модуля 3

1. Поняття окупації в міжнародному гуманітарному праві.
2. Визначення ознак окупації.
3. Статус суверенітету держави в умовах окупації її території.
4. Правові наслідки припинення окупації.
5. Окупація та воєнні трибунали.
6. Окупація та депортація цивільного населення.
7. Окупація і закони окупованої держави.
8. Представництво окупованої держави у вигнанні.
9. Окупація та громадянство цивільного населення.
10. Звільнення та репатріація військовополонених та інтернованих цивільних осіб.
11. Загальна характеристика обов'язків окупаючої держави.
12. Заборони для окупаючої держави щодо цивільного населення.
13. Забезпечення прав людини на гуманне поводження окупаючої держави.
14. Дотримання прав людини на території окупованої держави.
15. Дотримання прав цивільного населення на території окупованої держави.
16. Статус майна на окупованій території.
17. Характер ревізиції майна на окупованій території.

18. Забезпечення умов для виживання цивільного населення окупованої території.

Рекомендовані джерела:

1. United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. URL: https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf
2. C107 - Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957 (No. 107). URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_IL_O_CODE:C107
3. C169 - Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169). URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_IL_O_CODE:C169
4. American Declaration on the Rights of Indigenous Peoples: AG/RES.2888 (XLVI-O/16). URL: <https://www.oas.org/en/sare/documents/DecAmIND.pdf>
5. Study of the Problem of Discrimination Against Indigenous Populations. José R. Martínez Cobo. Vol. V. Conclusions, proposals and recommendations. New York: United Nations, 1987. E/CN.4/Sub.2/1986/7/Add.4. URL: <https://undocs.org/en/E/CN.4/Sub.2/1986/7/Add.4>

Основна література:

1. Мельцер Нільс. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. СКЧХ. Київ, 2020. https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/4231_154-.pdf
2. Міжнародне гуманітарне право. Відповідаємо на важливі запитання. МКЧХ. Київ, 2022. https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/12/IHL_Answers_to_your_questions_Ukr_web.pdf
3. Керівні принципи розслідування порушень міжнародного гуманітарного права: право, політика та передова практика. МКЧХ, 2019. https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2022/02/web_guidelines_on_investigating_violations_of_ihl_UKR_final.pdf
4. Пам'ятка для народних депутатів УкраїниЮ, працівників органів виконавчої влади та установ. Про міжнародний рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця та діяльність Товариства Червоного Хреста України. Київ, 2015.
5. Гнатівський М.М., Короткий Т.Р., Хендель Н.В. Міжнародне гуманітарне право. Довідник журналістів. Одеса, 2015.
6. Денисов В.Н., Тронц В.М. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право». Київ, 2020.
7. Поширення знань про Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та міжнародне гуманітарне право. Посібник. Київ, 2000.
8. Хлестов О.Н., Блищенко И.П. Красный Крест и международное право. М., 1977.
9. Green Leslie C. The Contemporary Law by Armed Conflict. Second ed. Melland Schill Studies in International Law. The University of Alberta, 1998.
10. Humanitarian Law in Conflicts. – Manual. Edited by The Federal Ministry of Defence of the Federal Republic of Germany. VR II 3, August 1992.

11. Kalshoven Frits. *Constraints on the Waging of War*. ICRC, Geneva, 1987.
12. Sassoli Marco, Bouvier Antoine. *How Does Law Protect in War? Cases, Documents and Teaching Materials on Contemporary Practice in International Humanitarian Law*. International Committee of the Red Cross. Geneva, 1999.
13. Swinarski Ch. (ed.). *Studies and Essays of International Humanitarian Law and Red Cross Principles in Honour of Jean Pictet*. Geneva, 1984.
14. Verri Petro. *Dictionary of the International Law of Armed Conflict*. CIRC, Geneva, 1992.
15. Дмитрієв А.І. *Міжнародне гуманітарне право: основні концепції*. Київ, 1999.
16. Забігайло К.С. *Вопросы защиты жертв войны на Женевской дипломатической конференции 1949 года. Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Киевский государственный университет им. Т.Г. Шевченко. Киев, 1954.
17. Лисик В.М. *Становлення і розвиток концепції «jus contra bellum» та захист прав людини під час збройних конфліктів. Liber Amicorum. З нагоди 60-ліття Василя Миколайовича Репецького. Міжнародне право XXI століття: сучасний стан та перспективи розвитку*. Львів, 2013. С. 237 – 346.
18. *Теорія та практика міжнародного кримінального права*. За ред. Н.А. Зелінської, Одеса, 2017.
19. *Червоний Хрест України*. Київ, 2004.
20. Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Денисов В.Н. та ін. *Захист прав дітей в умовах війни за міжнародним правом та національним законодавством України*. Київ, 2021.
21. Konopka Jean A. (ed.). *La Protection des biens culturels en temps de guerre et de paix d'après les conventions internationales (multilatérales)*. Genève, 1997.
22. Kelly Michael J. *Peace Operations* Canberra. Australian Government Publishiky Services, 1997.
23. *Twenty Years of Humanitarian Dialogue 1970 – 1990*. International Institutr of Humanitarian Law. San Remo, 1990.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. ООН. URL: <http://www.unsceb.org/directory>.
2. ЄС. URL: https://europa.eu/european-union/index_en.
3. Законодавство України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
4. МКЧХ. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/>